

ประเทศไทย กับทิศทาง การเปลี่ยนแปลงสู่ระเบียบโลกใหม่ New World Order

ระเบียบโลกใหม่

หมายถึงช่วงเวลาสำคัญในประวัติศาสตร์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความคิดทางการเมือง คุลอำนาจ ความคิดเชิงอุดมการณ์ว่าด้วยการจัดการปกครองทั่วโลกโดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มักจะเกิดจากปัญหาที่พ้นขีดความสามารถที่รัฐชาติใดจะสามารถบริหารจัดการ แก้ไข ได้โดยลำพัง เฉพาะตน ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และ ประเทศไทยก็ต้องการการปฏิรูป ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงนโยบาย เพื่อเท่าทันและรับมือ

สถานะของประเทศไทยก่อนเข้าสู่ระเบียบโลกใหม่

จุดอ่อนเดิม (Original Sins)

มิติเศรษฐกิจ

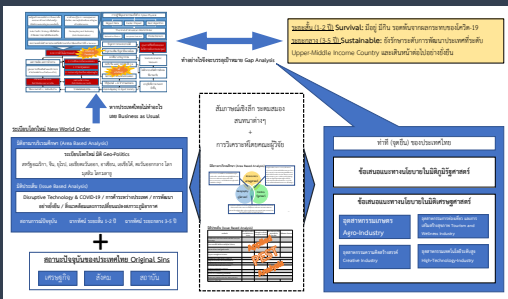
โครงสร้างการผลิตล้าสมัย กระจุกตัว พึ่งพาบางภาค ส่วนมากจนเกินไป ขาดแคลนเทคโนโลยี ปัญหาการผูกขาด ข้อตกลงการค้าเสรียังไม่ครอบคลุม และการผลิตไม่เท่าทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงฉับพลัน (Disruptive Technology)

มิติสังคม

สังคมสูงวัยเพิ่มขึ้น ปัญหาการกระจายรายได้ ความเหลื่อมล้ำ หนี้ครัวเรือน และการศึกษาที่ผลิตคนไม่ตรงตามความต้องการของตลาด

มิติสถาบัน

ปัญหาด้านกฎหมายและกติกที่ไม่ทันสมัย การบังคับใช้กฎหมายและการทุจริตคอร์รัปชัน

แนวทางการวิจัยเริ่มต้นจากการแสวงหาสถานะปัจจุบันของประเทศไทยว่าประเทศไทยมีจุดอ่อนดั้งเดิม (Original Sins) ก่อนที่จะเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงในระเบียบโลกใหม่อย่างไร จากนั้นการระดมสมองจากผู้เชี่ยวชาญในมิติต่าง ๆ เพื่อวินิจฉัยว่า ระเบียบโลกใหม่ที่ประเทศไทยจะต้องเผชิญหน้า จะมีรูปแบบอย่างไร เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไปสู่เป้าหมายหรือจุดยืนที่ตั้งไว้ ในระยะสั้น (1-2 ปี) และระยะกลาง (3-5 ปี)

ระเบียบโลกใหม่ในมิติอาณาบริเวณศึกษา ที่ไทยต้องเผชิญ

Thailand and the New World Order

สหรัฐอเมริกา

สถานการณ์ปัจจุบัน

- สหรัฐอเมริกากำลัง “ถดถอย” ทางอำนาจในเชิงสัมพัทธ์
- สหรัฐอเมริกา ให้ความสำคัญกับไทยในฐานะพันธมิตรทางภูมิรัฐศาสตร์

ระยะสั้น (1-2 ปี)

- ทั้งพรรคเดโมแครตและพรรคริพับลิกัน มีจุดร่วมที่จะบั่นทอนจีน เพราะมองว่าจีนและรัสเซีย คือ ภัยคุกคาม แต่ทั้ง 2 พรรคมีวิธีการที่แตกต่างกัน

ระยะกลาง (3-5 ปี)

- พรรคเดโมแครต ใช้แนวคิดแบบเสรีนิยมเชิงสถาบัน โดยการเปิดการเจรจาการค้าเสรีในกรอบใหม่ๆ ที่สหรัฐอเมริกาจะเป็นผู้กำหนดทิศทางและโดดเด่นกว่าจีน
- พรรคริพับลิกันจะใช้ลัทธิกีดกันทางการค้า

- เงินทุนไหลออกจากจีน โดยเวียดนามเป็นทางเลือกการลงทุนมากกว่าไทย เนื่องจากการปฏิรูปประเทศของเวียดนามและการสร้างสิ่งแวดล้อมทางการค้าและการลงทุนของเวียดนามที่ทำได้เร็วแล้ว
- ความสัมพันธ์ สหรัฐอเมริกา – จีน – อินเดีย – ไทย ที่เปลี่ยนไป โดยต้องสร้างดุลอำนาจผ่านการเป็นพันธมิตรในมิติที่แตกต่างหลากหลายมากขึ้น

สาธารณรัฐประชาชนจีน

สถานการณ์ปัจจุบัน

- จีนทะยานขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง
- BRI ยังเป็นยุทธศาสตร์หลัก ซึ่งมีแผนนโยบาย โครงสร้าง และงบประมาณที่เป็นรูปธรรม
- สงครามการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐายังไม่มีความแน่นอนและยืดเยื้อ
- จีนมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีนวัตกรรมเป็นของตนเอง
- การเมืองการปกครองจีนมีเสถียรภาพอย่างสำคัญ

ระยะสั้น (1-2 ปี)

- สภาพเศรษฐกิจของจีนจะไม่เติบโตอย่างก้าวกระโดด แต่เจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและคุณภาพ
- ความขัดแย้งระหว่างจีนกับสหรัฐายังคงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเมืองระหว่างประเทศ และมีแนวโน้มจะขยายประเด็นความขัดแย้งไปยังมิติอื่นๆ
- จีนฟื้นตัวจากโควิด-19 ได้อย่างรวดเร็ว
- จีนยังคงขยายอิทธิพลเป็นวงกว้างอย่างต่อเนื่อง
- จีนดำเนินนโยบายทางการทูตแบบตาต่อตาฟันต่อฟัน

- โครงการแถบและเส้นทาง (BRI) จะพัฒนาไปมากกว่าแค่การเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน แต่เป็นพันธมิตรในมิติการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการสร้างโครงการที่ตรงตามความต้องการของประเทศคู่เจรจา (Host Country) มากยิ่งขึ้น โดยไทยต้องเน้นการใช้ประโยชน์จากโครงการดังกล่าวในขณะเดียวกันก็ต้องถ่วงดุลความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้ได้

ระยะกลาง (3-5 ปี)

- จีนจะกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจในระดับเดียวกับสหรัฐ ในขณะเดียวกันจีนก็ทะยานในทางทหารอย่างต่อเนื่อง
- นานาประเทศอาจมีความกังวลและหวาดระแวงเทคโนโลยีของจีน

สหภาพยุโรปและรัสเซีย

สถานการณ์ปัจจุบัน

- สหภาพยุโรปต้องใช้เวลาปรับตัวกับโครงสร้างของสหภาพยุโรปหลังจาก Brexit
- สหภาพยุโรปยังคงมีบทบาทในฐานะสร้างพันธมิตรสากล
- รัสเซียทะยานขึ้นมาอีกครั้ง โดยเฉพาะด้านความมั่นคงทางทหาร เช่น การมีส่วนร่วมทางทหารในตะวันออกกลาง จาก วิกฤติการณ์ไครเมีย ฯลฯ

ระยะสั้น (1-2 ปี)

- แม้บทบาทในเวทีระหว่างประเทศของสหภาพยุโรปจะมีอยู่อย่างจำกัดในปัจจุบัน แต่ยังคงเป็นมหาอำนาจในทางเศรษฐกิจและปทัสถานสากล
- กระแสชาตินิยม โดยเฉพาะการต่อต้านผู้อพยพ รวมถึงจุดยืนที่แตกต่างในความสัมพันธ์กับจีนทำให้การคาดการณ์ของสหภาพยุโรปและอุดมการณ์ของ Immanuel Kant ถูกสั่นคลอน

ระยะกลาง (3-5 ปี)

- เอกภาพของสหภาพยุโรปยังคงถูกท้าทาย
- โครงสร้างสหภาพยุโรปอาจเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะจำนวนสมาชิก และสัดส่วนน้ำหนักในการลงคะแนนเสียงในโครงสร้างสถาบันต่างๆ ของสหภาพยุโรป
- ปัญหาผู้อพยพจะยังคงเป็นประเด็นท้าทายสำคัญของสหภาพยุโรปที่มีผลกระทบทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

เอเชียตะวันออกเฉียง (ญี่ปุ่น & เกาหลีใต้)

สถานการณ์ปัจจุบัน

- เศรษฐกิจภายในของทั้งสองประเทศอยู่ในภาวะถดถอย แต่ยังคงมีบทบาทเป็นพลังหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก ผ่านการลงทุนระหว่างประเทศที่ทั้งสองประเทศออกไปลงทุน และการใช้อำนาจละมุน (Soft Power)
- ทั้งสองประเทศมุ่ง “กระจายความเสี่ยง” ออกจากการแข่งขันทางยุทธศาสตร์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีน
- ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้แสวงหาโอกาสด้วยการสร้างพันธมิตรใหม่กับแอฟริกา เอเชีย และอินเดีย
- ความขัดแย้งระหว่างสองประเทศในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านการค้าหรือด้านประวัติศาสตร์ยังคงดำเนินต่อไป

- พัฒนาสรรพยาอย่างต่อเนื่อง แต่เน้นการพัฒนาเชิงคุณภาพ
- ระยะสั้น (1-2 ปี)**
 - ญี่ปุ่นมีแนวโน้มจะร่วมกับสหรัฐอเมริกาปิดล้อมจีน ขณะที่เกาหลีใต้มีแนวโน้มเคลื่อนเข้าหาจีนมากขึ้น
 - ความขัดแย้งในทุกมิติของทั้งสองประเทศจะยังคงดำเนินต่อไปจนกว่ารัฐบาลปัจจุบันของเกาหลีใต้หมดวาระ
 - เงินลงทุนของทั้งสองประเทศจะไหลเข้ามาสู่ภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เวียดนาม ไทยเป็นเป้าหมายรอง โดยไทยต้องปฏิรูปกฎหมาย และสร้างสิ่งแวดล้อมทางการค้าและการลงทุนใหม่เพื่อดึงดูดเงินลงทุน

- โควิดเป็นตัวเร่งให้ทั้งสองประเทศมุ่งสู่การพัฒนาเชิงดิจิทัลมากขึ้น
- แรงงานไทยเดินทางกลับประเทศเนื่องจากผลกระทบของโควิด-19
- ระยะกลาง (3-5 ปี)**
 - ทั้งสองประเทศจะเน้นการสร้างความฉลาดมุน (Soft Power) ด้วยการส่งสินค้าทางวัฒนธรรมออกสู่โลก
 - ทั้งสองประเทศจะมุ่งสู่การพัฒนาเชิงดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ โดยไทยต้องเร่งปรับโครงสร้าง ปฏิรูประบบเศรษฐกิจ และสร้างสิ่งแวดล้อม (Ecosystem) ที่สอดคล้องเพื่อใช้ประโยชน์

อินเดียและเอเชียใต้

สถานการณ์ปัจจุบัน

- เอเชียใต้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง
- ในมิติเทคโนโลยี อินเดียเน้นการพัฒนาด้าน Software
- ความขัดแย้งระหว่างอินเดีย และ จีน ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และยืดต่อประเทศไทย
- ไทยและประเทศในเอเชียใต้มีความสัมพันธ์ทางการทูตในระดับดีมาก

ระยะสั้น (1-2 ปี)

- ความขัดแย้งระหว่างอินเดียและจีนจะเป็นโอกาสสำหรับประเทศไทย และอาเซียน ในการส่งออกสินค้าเข้าไปทดแทนสินค้าจีน และการเข้าไปลงทุนในอินเดียและภูมิภาคเอเชียใต้
- นโยบาย Act East / BIMSTEC / Indo-Pacific จะมีนัยสำคัญต่อระเบียบโลก
- ภาคเอกชนไทยจะให้ความสนใจทางการค้าและการลงทุนกับประเทศในเอเชียใต้มากยิ่งขึ้น

ระยะกลาง (3-5 ปี)

- หลายประเทศในเอเชียใต้จะพัฒนาขึ้นเป็นประเทศรายได้ระดับกลาง ซึ่งหมายถึงตลาดขนาดใหญ่ที่มีกำลังซื้อ ร่วมกับการเป็นแหล่งทรัพยากร ที่มีระยะทางไม่ไกลจากประเทศไทย รวมทั้งยังมีความใกล้ชิดในมิติสังคม-วัฒนธรรม ทำให้เป็นโอกาสสำหรับธุรกิจไทย

ตะวันออกกลาง และโลกมุสลิม

สถานการณ์ปัจจุบัน

- บทบาทของสหรัฐที่ผูกขาดในตะวันออกกลางจะลดลง กล่าวคือสหรัฐอเมริกา มีอาจผูกขาดอำนาจในตะวันออกกลางได้ต่อไป
- บทบาทจีนและรัสเซียในตะวันออกกลางเด่นชัดขึ้น
- จุดเปลี่ยนของสถานการณ์ในตะวันออกกลางและโลกมุสลิมคือ ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ที่รุนแรงมากขึ้น
- ปรับเปลี่ยนแนวคิดจากอนุรักษนิยม เป็นรัฐอิสลามสมัยใหม่
- อิทธิพลของมหาอำนาจในภูมิภาคยังคงอยู่กับซาอุดีอาระเบีย อิหร่าน และตุรกี

ระยะสั้น (1-2 ปี)

- วิถีดคิดต่อพลังงานทางเลือกเริ่มเปลี่ยนแปลง และมีการทำนโยบายอย่างต่อเนื่อง
- ทุกประเทศพยายามลดการพึ่งพาทางเศรษฐกิจต่อธุรกิจพลังงาน
- ทุกประเทศมีแนวโน้มการกระชับความสัมพันธ์กับอิสราเอลเพิ่มมากขึ้น
- นักท่องเที่ยวจะเดินทางไปตะวันออกกลางเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ระยะกลาง (3-5 ปี)

- ปัญหาความมั่นคงทางอาหารที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น และเป็นโอกาสของไทย โดยไทยต้องปรับตัวผลิตสินค้าและบริการให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคในภูมิภาคนี้เพิ่มมากยิ่งขึ้น เช่น มาตราฐาน คุณภาพ และ ฮาลาล
- มีสัญญาณที่ให้เห็นความเป็นไปได้ที่ไทยและซาอุดีอาระเบียจะพัฒนาความสัมพันธ์

โลกมลายู

สถานการณ์ปัจจุบัน

- ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับอนุภูมิภาค IMT-GT และ BIMP-EAGA
- ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศผู้ลงทุนในประเทศกลุ่มนี้
- การค้าชายแดนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- ชาวไทยนิยมเดินทางไปเรียนต่อต่างประเทศในประเทศโลกมลายูเพิ่มขึ้น เพื่อแสวงหาโอกาสการทำงาน

ระยะสั้น (1-2 ปี)

- โอกาสทางเศรษฐกิจ (การค้าและการลงทุน) ของไทย โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารและเกษตรแปรรูปที่ถูกต้องตามหลักฮาลาล และ อุตสาหกรรมเสริมสร้างสุขภาพ (Wellness Industry)
- แรงงานไทยที่ไปทำงาน เดินทางกลับประเทศไทย เนื่องจากผลกระทบของโควิด-19
- ไทยมีความสามารถทางการแข่งขันในอุตสาหกรรม แพ้ชั้นโลกมุสลิม

ระยะกลาง (3-5 ปี)

- ความร่วมมือกับกลุ่มประเทศมลายูเพื่อสร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์ฮาลาล
- แรงงานไทย และแรงงานอาเซียนมีแนวโน้มเดินทางไปทำงานในมาเลเซียและสิงคโปร์เพิ่มมากขึ้น

ประชาคมอาเซียน

สถานการณ์ปัจจุบัน

- ประชาคมอาเซียนคือหนึ่งในการบูรณาการภูมิภาคที่ก้าวหน้ามากที่สุด
- อาเซียนยังคงเคารพในหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศไทยเพื่อนบ้านมีสถาปัตยกรรมการบูรณาการภูมิภาคในรูปแบบความร่วมมือระหว่างรัฐที่ใช้วิธีการลงมติดอกฉันท์ (Intergovernmental Cooperation Method/ Consensus)
- เดินหน้าความสัมพันธ์ที่วางอยู่บนวิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน 2025

ระยะสั้น (1-2 ปี)

- ท่าเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ในจุดศูนย์กลางระหว่างยุทธศาสตร์ BRI ของจีน และยุทธศาสตร์ Indo-Pacific ที่มหาอำนาจต้องการปิดล้อมจำกัดเขตการขยายอิทธิพลของจีน ประชาคมอาเซียนยังคงมีความเสี่ยงจากภาวะสูญญากาศทางอำนาจ
- แม้จะมีเศรษฐกิจที่ถดถอยลง แต่อาเซียนจะยังคงดึงดูดการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศได้ด้วยขนาดเศรษฐกิจอันดับ 5 ของโลก (GDP PPP) ร่วมกับความสามารถจัดการกับโควิด-19 และดำเนินนโยบายเพื่อสร้าง RVCs

ระยะกลาง (3-5 ปี)

- อาเซียนจะบรรลุวิสัยทัศน์อาเซียน 2025 และเริ่มต้นวิสัยทัศน์อาเซียน 2040 ซึ่งเน้นสร้างความร่วมมือแบบ Collective Leadership

สำนักงานงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ และศูนย์อาเซียนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมรับ การเสนอ

ประเทศไทยกับทิศทาง การเปลี่ยนแปลงสู่

ระเบียบโลกใหม่ New World Order

พบกับวันที่ 3 กันยายน 2563 เวลา 13.00 - 16.00 น. รับลงทะเบียน 20 อาคารเฉลิมราชยชาติ 60 พรรษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ- ไลน์ Application ZOOM

ร่วมกับคณะผู้วิจัย
ศ.ดร.ศรีเลขาภิบาล, อัยยอน ASSWศรี, สุรัตน์ ไทราชัญญา, จิรภัทร์ สุนทรพันธ์, อารัน ตั้งปณิธิ, พิรินทร์ญา ชินกริบบนทร์, ปัทมิกา อารอนัน, ใจนัส อานันท์กริสิเกียรติ, ฉลลดา ชัยจันทร์ และ ไร่สิน บูรพาธิดา

ศูนย์อาเซียนศึกษา
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
ASEAN STUDIES CENTER
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เอกสารสรุปผลการวิจัย และ VDO Clip การเสวนาเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสามารถเข้าถึงได้จาก QR-Code

ระเบียบโลกใหม่ในมิติประเด็นสากล ที่ไทยต้องเผชิญ

Thailand and the New World Order

การพัฒนาอย่างยั่งยืน

สถานการณ์ปัจจุบัน

- การพัฒนาอย่างยั่งยืนคือ ปทัสถานสากล และเป้าหมายของโลก
- การสังเคราะห์ระหว่างการพัฒนาการทางเศรษฐกิจและประเด็นทางสิ่งแวดล้อม และการผลิตและบริโภคอย่างรับผิดชอบ จะกลายเป็นความท้าทายใหม่ ทั้งนี้เนื่องจาก เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ที่มีเป้าหมายในเชิงคุณภาพ

- ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีมาอย่างต่อเนื่องในอดีต กลายเป็นความท้าทายในการการผลิต โดยเฉพาะอุตสาหกรรม

การเกษตร ระยะสั้น (1-2 ปี)

- โควิด-19 ทำให้หลายประเทศ พลาดจากการดำเนินนโยบายเพื่อบรรลุเป้าหมาย SDGs
- ความเหลื่อมล้ำในทุกมิติยังคงเป็นความท้าทายในระดับสูง
- คุณภาพการศึกษายังคงเป็นความท้าทายในระดับสูง โดยเฉพาะกับประเทศไทย

- โอกาสทางธุรกิจสำหรับผลผลิต การเกษตรของไทย โดยเฉพาะกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ แต่ก็ยังมีประเด็นท้าทายด้านโลจิสติกส์ (Logistics) และโครงสร้างของทางการจัดจำหน่าย

ระยะกลาง (3-5 ปี)

- หลายประเทศจะเร่งดำเนินนโยบายเพื่อบรรลุเป้าหมาย SDGs

สิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ

สถานการณ์ปัจจุบัน

- สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศจะเป็นความเสี่ยงที่มีโอกาสเกิดขึ้นสูง และมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจโลก
- กฎระเบียบของประเทศไทยมีการพัฒนามากยิ่งขึ้นในเรื่องของการบริหารจัดการขยะพลาสติก รวมทั้งยังมีบทบาทนำในประชาคมอาเซียนด้านการจัดการปัญหาขยะและของเสีย
- แต่ในมิติการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศและมลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะ PM10, PM2.5 ยังไม่มีความก้าวหน้าที่เป็นรูปธรรมมากนัก

ระยะสั้น (1-2 ปี) และระยะกลาง (3-5 ปี)

- การบริหารจัดการของเสียในประเทศไทยจะมีความรัดกุม รอบคอบมากยิ่งขึ้นในระยะสั้น (1-2 ปี 2021-2022) และจะเห็นผลดียิ่งขึ้นในระยะกลาง (3-5 ปี 2023-2025) โดยเฉพาะในประเด็นขยะพลาสติก และขยะทะเล ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน สัตว์ และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (เช่น การเผาขยะพลาสติกจะทำให้เกิดสารไดโอะซิน)
- ปัญหาฝุ่นละอองหมอกควัน โดยเฉพาะฝุ่นละอองที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของอนุภาคเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM 10) ซึ่งมีความพึงกระจายสูง และ ฝุ่นละอองที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของอนุภาคเล็กกว่า 2.5 ไมครอน (PM 2.5) ซึ่งสามารถแทรกซึมได้ถึงระดับเซลล์ของร่างกายมนุษย์ จะยังคงเป็นปัญหาต่อไป โดยเฉพาะในระยะสั้น (1-2 ปี) และปัญหาอาจจะทรงตัวต่อเนื่อง แต่คงไม่ได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นในระยะกลาง (3-5 ปี)
- ปัญหามลพิษและฝุ่นละอองหมอกควันอาจสร้างความสับสนเสี่ยงที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน

การเปลี่ยนแปลงระดับเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน (Disruptive Technology) และการแพร่ระบาดของโควิด-19

สถานการณ์ปัจจุบัน

- การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ยังคงดำเนินต่อไป โดยแกนกลางคือเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) และอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things: IOT) และประเทศที่มีศักยภาพสูงคือ จีน อินเดีย สหรัฐฯ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้
- การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทย
 - ภาวะล็อกดาวน์ (Lock-down): ความไม่มั่นใจทำให้เศรษฐกิจหยุดชะงักในทุกมิติ พฤติกรรมเปลี่ยนแปลง พึ่งพาเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น
 - หลังภาวะล็อกดาวน์ (Lock-down): ความมั่นใจซึ่งเป็นพลังหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจขึ้นกับผลการวิจัยและการเข้าถึงวัคซีน
- การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในต่างประเทศ
 - ช่วงระบาด: ภาคการผลิตสินค้าและบริการซึ่งพึ่งพาภาคต่างประเทศสูง หยุดชะงัก ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ
 - ช่วงผ่อนคลาย: ความวิตกกังวลต่อการระบาดในระลอกที่ 2 ที่เป็นการนำเข้าจากต่างประเทศ

ระยะสั้น (1-2 ปี) และระยะกลาง (3-5 ปี)

- การแข่งขันในต่างประเทศมีสูงขึ้นเพราะจะมีการใช้เทคโนโลยีใหม่ในการผลิตสินค้าและบริการ และทำให้ห่วงโซ่การผลิตสั้นลงเพื่อลดการพึ่งพาแรงงานและวัตถุดิบนำเข้าจากต่างประเทศ
- พฤติกรรมของผู้ผลิตและผู้บริโภคจะเปลี่ยนแปลงโดยมีการสืบค้นข้อมูลผ่านระบบ internet มากขึ้น เพื่อหวังที่จะลดต้นทุนในการผลิต กิจกรรมออนไลน์จะทดแทนการติดต่อประสานงานที่ต้องพบหน้ากัน (Face to Face) และเร่งให้เกิด the 3rd Unbundling อย่างเต็มรูปแบบ อาทิ การกระจายการผลิตไปยังแหล่งค้าแรงค้า อาจไม่จำเป็นอีกต่อไป เนื่องจากมีหุ่นยนต์อัตโนมัติและระบบปัญญาประดิษฐ์เข้ามา หรือเทคโนโลยีทำให้เกิดการกระจายการผลิตข้ามประเทศ โดยไม่ต้องมีที่ตั้งทางกายภาพ (เช่น การบริการข้ามพรมแดน)
- ระบบบล็อกเชน (Blockchain) ที่จะนำไปสู่การทำสัญญาการซื้อขาย การทำธุรกรรมการเงินทั้งภายในและระหว่างประเทศ
- สตาร์ทอัพ (Startup) จะเกิดใหม่ และมีธุรกรรมข้ามประเทศมากขึ้น ถ้าเป็น Startup ที่ให้บริการในโมเดลธุรกิจแบบเศรษฐกิจแพลตฟอร์ม (Platform Economy) จะเติบโตอย่างรวดเร็วจากแพลตฟอร์ม (Platform) ของตัวเองจะเป็นไปได้ยาก

พลวัตการค้าระหว่างประเทศ

สถานการณ์ปัจจุบัน

- หลายภาคการผลิตเปลี่ยนแปลงการกระจายตัวของการผลิตเข้าสู่ยุค the 3rd Unbundling ที่ภาระงานสามารถกระจายตัวทั่วโลกและเชื่อมโยงกันได้ด้วยระบบโทรคมนาคม
- การแบ่งเศรษฐกิจโลกเป็นสองขั้ว (The Great Decoupling): ห่วงโซ่มูลค่าระดับโลก (GVCs) มีแนวโน้มแตกออกเป็น 2 ห่วงโซ่มูลค่าระดับภูมิภาค (RVCs) ในทวีปเอเชีย และทวีปอเมริกา
- ความพยายามในการปิดล้อมจำกัดเขตการขยายอิทธิพลของจีนยังคงดำเนินต่อไปในทุกมิติ และส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ

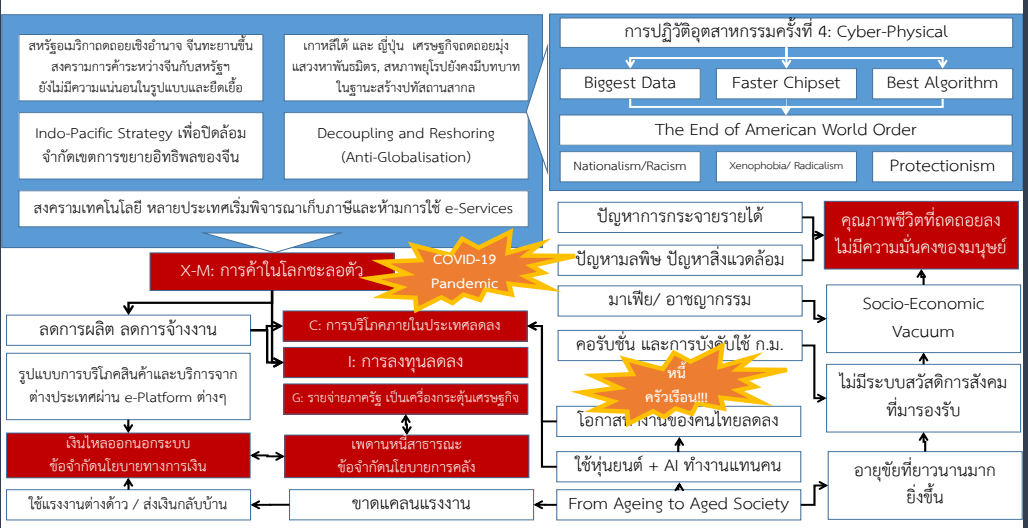
ระยะสั้น (1-2 ปี)

- ห่วงโซ่มูลค่าทั้งในระดับ RVCs และ GVCs จะยังอยู่ในภาวะชะงักงันจากผลกระทบของโควิด-19
- นโยบายของสหรัฐฯ หลังการเลือกตั้งจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบการค้า หากพรรครีพับลิกันชนะการเลือกตั้ง หรือ การสร้างกฎระเบียบใหม่ในกติกการค้าโลก หากพรรคเดโมแครตชนะการเลือกตั้ง

ระยะกลาง (3-5 ปี)

- The Great Decoupling จะส่งผลกระทบต่ออย่างเด่นชัดมากยิ่งขึ้น
- เทคโนโลยีใหม่ จะยิ่งทำให้หลายภาคอุตสาหกรรมเชื่อมโยงกันผ่าน The 3rd Unbundling มากขึ้น
- ข้อตกลงการค้าเสรีจะเดินหน้าในรูปแบบที่ครอบคลุม และมีมาตรฐานสูง (Comprehensive and High Standard)

หากไม่มีการปฏิรูป... จากทัศนียภาพประเทศไทยในสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด

9 ชุดความท้าทาย 19 ปัญหาเชิงนโยบายจากระเบียบโลกใหม่

ชุดความท้าทายที่ 1: การค้าระหว่างประเทศ

- ส่งออกไม่ได้ เนื่องจาก ห่วงโซ่อุปทานระดับโลกหยุดชะงัก
- ส่งออกไม่ได้ เนื่องจาก อุปสงค์ลดลงในระยะสั้น
- ส่งออกไม่ได้ เพราะ สินค้าและบริการที่ผลิตขาดความสามารถทางการแข่งขัน
- ส่งออกไม่ได้เพราะเทคโนโลยีการผลิตเปลี่ยน

ชุดความท้าทายที่ 2: การบริโภคภายในประเทศ

- การบริโภคลดลง เพราะ ขาดความมั่นใจ
- การบริโภคลดลง เพราะ รายได้ลดลงเนื่องการว่างงาน

ชุดความท้าทายที่ 3: การลงทุน

- การลงทุนภายในประเทศลดลง เพราะ กิจกรรมทางเศรษฐกิจจะลดตัว
- การลงทุนจากต่างประเทศ (FDI) ที่ลดลง เพราะ ขาดความสามารถทางการแข่งขัน

ชุดความท้าทายที่ 4: ผลกระทบจากโควิด-19

- โควิด-19 ทำให้การโยกย้ายแรงงานต่างตัวกลับท้องถิ่น ขาดแรงงาน
- โควิด-19 ทำให้การโยกย้ายแรงงานไทยกลับท้องถิ่น สภาพคล่องที่เคยไหลเข้าลดลง

ชุดความท้าทายที่ 5: ข้อจำกัดในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาค

- พึ่งพานโยบายการคลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ในระยะสั้น
- เพดานในการก่อหนี้สาธารณะ

ชุดความท้าทายที่ 6: การปรับตัวทางสังคม

- ต้นทุนในการปรับตัวเพื่อเข้าสู่แพลตฟอร์มใหม่ (New Social Norms) สูงเกินไป และส่งผลกระทบต่อสังคม

ชุดความท้าทายที่ 7: การปรับตัวสู่โลกในยุคดิจิทัล

- ไม่อาจใช้ประโยชน์จากช่องทางจำหน่าย Online ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- สภาพคล่องไหลออกนอกระบบเนื่องจากผู้บริโภคเปลี่ยนพฤติกรรมซื้อของ Online

ชุดความท้าทายที่ 8: การปรับตัวของผู้ผลิตและโครงสร้างการผลิต

- ผู้ผลิตยังไม่มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งว่าความต้องการแท้จริงของผู้บริโภคต้องการอะไร
- โครงสร้างทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงภาคการผลิตไม่สามารถปรับตัวได้ทัน

ชุดความท้าทายที่ 9: สถานะของประเทศไทยในมิติความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

- ประเทศไทยถูกกดดันให้เลือกข้างในเวทีระหว่างประเทศ
- ประเทศไทยประเมินตนเองต่ำในเวทีระหว่างประเทศโดยเฉพาะกับมหาอำนาจ

เป้าหมายประเทศไทยในระยะเบียบโลกใหม่

อยู่รอด
อย่าง
ยั่งยืน

ระยะสั้น (1-2 ปี): Survive

มีอยู่ มีกิน รอดพ้นจากผลกระทบของโควิด-19

ระยะกลาง (3-5 ปี): Sustainable

ยังรักษาระดับการพัฒนาประเทศที่ระดับ Upper-Middle Income Country และเดินหน้าต่อไปอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะทางนโยบายในมิติภูมิรัฐศาสตร์

- ท่าทีของไทยคือ ไทยเป็นมิตรกับทุกประเทศ We seek No Enmity
- รักษาดุลแห่งอำนาจ เพื่อตอบสนองภาวะกดดันที่รุนแรงขึ้นของมหาอำนาจ โดยไม่ปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งบีบบังคับให้ไทยดำเนินนโยบายที่ขัดแย้งกับกฎระเบียบของประชาคมนานาชาติ และขัดกับผลประโยชน์ของฝ่ายไทย เช่น กรณีคลองไทย, กรณีความขัดแย้งในภูมิภาคอื่นๆ, การใช้เวทีระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค เช่น BIMSTEC APEC
- ประชาคมอาเซียนคือความสัมพันธ์ที่ไทยต้องให้ความสำคัญสูงสุดและไทยต้องเล่นบทบาทนำ เพื่อเพิ่มดุลอำนาจในการต่อรองในเวทีนานาชาติ โดยมี วิทยาลัย และ ความเป็นแกนกลางของอาเซียน เป็นหลักการสำคัญ ในการขับเคลื่อนกระบวนการ Regionalisation โดยเครื่องมือสำคัญคือ อำนาจละมุนของไทยผ่าน People-to-People Connectivity เช่น การศึกษา การให้ความช่วยเหลือด้านสาธารณสุขโลกและโครงสร้างพื้นฐาน
- ท่ามกลางวิกฤตการณ์ความขัดแย้งของประเทมหาอำนาจ ไทยสามารถเป็นทางเลือกสำคัญ ของนานาชาติในมิติการค้า และการลงทุน เช่น กรณีสงครามการค้า (จีน-สหรัฐฯ-อินเดีย) กรณีความขัดแย้งระหว่างญี่ปุ่น-เกาหลีใต้
- ไทยต้องแสวงหาโอกาสใหม่ในภูมิภาคอื่นๆ โดยเฉพาะ เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง โลกมุสลิม และ โลกมลายู

ข้อเสนอแนะทางนโยบายในมิติเศรษฐกิจศาสตร์

- เพื่อบรรเทาผลกระทบจากโควิด-19 และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ต้องเน้นนโยบายที่ที่ทำให้เกิดการจ้างงาน
- วางตำแหน่งเพื่อแสวงโอกาสของไทยทางการค้าและการลงทุน ท่ามกลางความขัดแย้งของมหาอำนาจ
- แสวงหาช่องทางบริหารจัดการจำเป็น
- ผลผลิตคุณภาพสูง สร้างความเชื่อมั่น สร้างตราสินค้า
- นโยบายการพัฒนายั่งยืนในทุกมิติ
- การสร้างแต้มต่อทางการค้า และการดึงดูดการลงทุนผ่านข้อตกลงทางการค้าที่ครอบคลุมและมีมาตรฐานสูง
- สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าในทุกมิติ
- ปฏิรูปกฎหมาย Regulatory Guillotine, Good Regulatory Practice และ Regulatory Impact Analysis

4 อุตสาหกรรมที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ

1. อุตสาหกรรมเกษตร Agro-Industry มาตรฐาน ตรวจสอบย้อนกลับ มีการรับรอง บริษัทขนาดใหญ่เป็นตัวนำในระยะสั้น แต่ผู้บริโภคจะเป็นผู้กำหนดรูปแบบการทำธุรกิจในอนาคต ดังนั้นรัฐต้องสนับสนุน SME ให้สามารถปรับตัวได้
2. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และการเสริมสร้างสุขภาพ Tourism and Wellness Industry มาตรฐาน, สร้างการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์
3. อุตสาหกรรมความคิดสร้างสรรค์ Creative Industry สนับสนุนให้เข้าไปอยู่ในห่วงโซ่อุปทาน โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ เช่น กำกับวีปู้ Post-Production
4. อุตสาหกรรมเทคโนโลยีระดับสูง High-Technology-Industry ภาวะผู้นำ + เงิน + เทคโนโลยี = นวัตกรรม